

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Voor de noodlijdenden in de Kolonie
Curaçao. — De Tentoonstelling. — Het Liefdadig-
heids-concert ten bate van Curaçao. — Meerdere
kennis omtrent Ned. Oost-Indië. — Mededeelingen
uit de Ind. Bestuurspraktijk. — Uit de Oost-Indische
Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat
de Chineesch vertelt. — Van Vreemde Koloniën. —
Oost- en West-Ind. Litteratuur-overzicht.

gouden epauletten en gouden kraag en blijkbaar zeer over-
tuigd van zijn eigen schoonheid en belangrijkheid.

Van onze Oost weet iedereen nu al hoeveel moois en
goeds er vandaan komt. Maar dat er uit onze West nog
iets meer komt dan bananen, weet menigen niet. Men
kan nu hier, door deze kleine tentoonstelling, een zeer
levendigen indruk daarvan krijgen.

De toegangsprijs is tien cent minstens, ten bate van de
noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

Er is ook gelegenheid tot het gebruiken van een kopje thee.

het Nederl. Onderwijzers Genootschap, welker
doel en werkplan het best bliken uit het volgende, ons door
den Secretaris dier commissie toegezonden:

Cursussen over Ned.-Indië.

„Van bevoegde zijde opmerkelijk gemaakt op 't feit, dat
de kennis omtrent Indië in ons land over 't algemeen of
onvoldoende of onjuist is, terwijl er bovendien bij velen een
zeer groote onverschilligheid te dien aanzien heerscht, ter-
wijl grootere belangstelling en meerdere waardeering voor
onze koloniën, voortvloeiende uit beter kennis, zoo gunstig
zouden werken, nam het Hoofdbestuur het initiatief tot het
instellen van een commissie, die ten doel heeft te onderzoeken
in hoeverre hierin verbetering te brengen was en welke mid-
delen daartoe konden worden aangewend.

Deze „Indische Commissie“ bestaat thans uit Mej. E. Wee-
veringh, gedelegeerde van het Hoofdbestuur, voorzitter, en
de heeren Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, hoogleraar aan
de Rijks-Universiteit, te Leiden, D. H. de Vries, voorzitter
van het Dept. Amsterdam van de Maatschappij tot Nut
van 't Algemeen, J. IJzerman, directeur van de Openbare
Handelsschool, te Amsterdam, en Dr. H. H. Zeijlstra Fzn.,
directeur van het Koloniaal Landbouw-Museum, te Deven-
ter, Secretaris.

Na verschillende besprekingen en overwegingen besloot
deze commissie tot bereiking van haar doel: meerdere be-
kendheid van het Nederlandsche volk met Nederlandsch-Indië
door middel van het onderwijs, het volgende plan ten uitvoer
te leggen — het is slechts een begin en voor uitbreiding
vatbaar:

Er worden cursussen georganiseerd van b.v. 5 avonden —
of namiddagen — hetzij wekelijks of om de 14 dagen, toe-
gankelijk in de eerste plaats voor onderwijzers(-essen), maar
verder ook voor andere belangstellenden. Verschillende zeer
bevoegde personen hebben zich reeds bereid verklaard een
serie voordrachten te houden over „Land en Volk van Ned.-
Indië“.

Het initiatief tot een dergelijken cursus ga uit van onze
Afdelingen, die de wenschelijkheid en de levensvatbaarheid
onderzoeken, pogingen aanwenden om de beschikking over
een gepaste lokaliteit te verkrijgen — zoo mogelijk van ge-
meentewege — uitnoodigingen zenden, in één woord de
zaak geheel voorbereiden. Waar mogelijk kan eenig cursus-
geld geheven worden.

Ten einde het echter ook kleinen Afdelingen mogelijk te
maken, heeft het Hoofdbestuur door bemiddeling van eenige
belangstellenden de beschikking gekregen over een zekere
som gelds, zoodat de kosten van den spreker in ieder geval
gedekt zijn, zoo noodig ook nog andere.

Nog eens zij er op gewezen, dat het doel van deze cur-
sussen is: de onderwijzers door meerder en juist kennis
van Indië beter in staat te stellen op interessante wijze het
onderwijs over Indië aan hun leerlingen te geven en daar-
door meerdere belangstelling daarvoor te wekken dan nu
veelal het geval is.

Afdelingen, die meer aangaande deze cursussen willen
weten of er een willen voorbereiden, hebben zich te wenden
tot ondergeteekende, die gaarne bereid is tot nadere in-
lichtingen.

Ziehier een aanleiding tot bijeenkomsten, die buiten het
gewone gaan en toch onze belangen raken — immers hoe
meer belangstelling voor ons werk, hoe meer liefde —, bij-
eenkomsten, die zeker voldoening zullen geven aan hen, die
ze organiseren en aan hen, die ze bijwonen: bijeenkomsten
ten slotte, zeer interessant en voor iedere afdeling bruik-
baar. Men neme de proef!

Laat hier de belangstelling van de ontvangenden niet ach-
terstaan bij die der gevenden.

E. WEEVERINGH,

Nassaukade 98, Amsterdam, gedelegeerde
v. h. H. B. in de Ind. Commissie“.

Mededeelingen uit de Ind. Bestuurspraktijk.*

In het Klein-Auditorium van het Academiegebouw hield
op uitnodiging van de Studentenafdeeling van de Vereen.
„Oost en West“ de heer G. L. Gonggrijp, oud-Resident van
Rembang, een lezing over bovenstaand onderwerp.

Nadat de voorzitter het welkom had toegeroepen aan de
talrijke aanwezigen, in het bijzonder aan de afgevaardigden
der burger-afd. en van de Indologenvereniging, gaf hij het
woord aan den spr., die met een gezellig praatje, doorspekt
met anecdoten en aardigheden, de aanwezigen den ganschen
avond op prettige wijze wist bezig te houden, zoo onge-
merkt heel wat wetenswaardigs vertelde, en boven alles zijn

* Overgenomen uit het „Leidsche Dagblad“. Red.-Com.

Voor de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

ONTVANGEN GELDEN:

Reeds verantwoord (K.W. 11 Maart j.l. No. 11)	f 152.50
Opbrengst van de door het Hoofdbestuur georganiseerde matinée te 's-Gravenhage...	f 1548.25
Voorloopige zending van het Bestuur der af- deeling Rotterdam	f 735.—
Voorloopige zending van het Bestuur der af- deeling Utrecht	f 100.—
Totaal.....	f 2535.75

De Tentoonstelling,

die nog tot den 28n dezer geopend blijft in de
bovenzalen van den Boekhandel MARTINUS
NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, bevattende
o.m. een zeer merkwaardige verzameling waterverf-
teekeningen, betrekking hebbende op West-Indië, on-
geveer 50 jaar geleden vervaardigd door wijlen den
heer G. W. C. VOORDUIN, alsmede vele andere
teekeningen en platen, nijverheidsproducten, curiosa enz.,
mag zich in een druk en belangstellend bezoek verheugen.

Zij is dan ook zeer der moeite waard en alle lezers
van het „Kol. Weekblad“, die er nog niet geweest zijn,
raden wij ten sterkste aan, op één der laatste twee
dagen er heen te gaan.

De Haagsche Hoefijzer-correspondent van het Alg.
Handelsbl. schreef 20 dezer daarvan o.a.:

„De kleine, maar interessante tentoonstelling omvat,
behalve een aantal prenten, aquarellen en boekwerken
betreffende onze West-Indische Koloniën (en ook wel
enkele van omgevende landen) een belangwekkende ver-
zameling voortbrengselen van kunstnijverheid. Ten deele
kan men in Den Haag met deze laatste reeds bekend zijn
uit „Boeatan“, den aardigen winkel van „Oost- en West“
in de Heulstraat, maar er is toch ook heel wat, voor-
namelijk op 't stuk van borduur- en naaldwerk en van edel-
smeedkunst, dat „nieuw“ is, hetgeen niet verwonderlijk
kan zijn, wanneer men weet, dat hetgeen hier bijeen werd
gebracht, particulier bezit is.

Onder het zilverwerk vindt men ook de „driekantjes“
(op z'n Curaçao'sch uit te spreken: „driekaantjes“). Het
zijn driehoekige stukjes zilver, geknipt uit een oude
„Spaansche mat“, het beroemde geldstuk uit den tijd van
Piet Hein, (die er zooveel van „aan boord“ kreeg!) De
Spaansche mat was ongeveer f 2.50 waard en door dit
ronde geldstuk (iets grooter dan een rijksdaalder) in vijven
te verdeelen op de wijze, waarop men een taart snijdt van
het middelpunt uit, kreeg men vijf ongeveer driehoekige
stukjes, die elk 50 cent waard waren en nog niet lang
geleden even wettig betaalmiddel waren in Curaçao als bij
voorbeeld het papieren geld, dat een particuliere instelling
als de bank van Maduro, uitgaf. Alleen genoot men op
dit laatste een zeker agio.

Onder de prenten en aquarellen zijn er zeer interessante,
waarlijk vaardig geteekende, die een goeden dunk geven
van de pittoresque qualiteiten van onze West. Ook zijn
er bij van kostelijke Neger- en Indianentypen, zooals die
van den „Granman“ Byman, prachtig uitgedost met steek,

Het Liefdadigheidsconcert ten bate van Curaçao.

22 Maart j.l. was een in alle opzichten schitterende
avond, georganiseerd door de Afdeling 's-Gravenhage van
de Vereeniging „Oost en West“ ten bate der noodlijdenden
in de kolonie Curaçao, met welwillende medewerking van
Tilly Koenen, Jac. van Kempen en Karel Textor.

Reeds vroegtijdig stroomden de talrijke bezoekers van
alle kanten toe. De zaal was zoo goed als uitverkocht en
was één schittering van licht en van kleurige avondtoe-
letten.

De directie van het Gebouw had, om het klankgehalte
zoo goed mogelijk te maken, het decor van de 1e acte van
de Rosencavelier gesteld.

H. M. de Koningin en Z. K. H. de Prins woonden de
uitvoering bij van het begin tot aan de pauze. De hooge
gasten werden bij hun komst in het Gebouw ontvangen
door de heeren R. Zuiderhoff, voorzitter, en J. A. Soe-
tens, secretaris der Afdeling, en den heer F. F. H. van
Gheel Gildemeester, directeur van het Gebouw.

Het concert begon met het Wilhelmus, door Tilly
Koenen en Jac. van Kempen, begeleid door Karel Textor,
dat geestdriftig werd toegejuicht. Verder zongen Tilly
Koenen en Jac. van Kempen eenige duetten van Catha-
rine van Rennes. Textor gaf een pianosolo, waarna Tilly
Koenen en van Kempen nog verschillende liederen ver-
tolkten; de laatste o.a. „Blijf één“, volkszang van Alexan-
der Heijblok, dat moest worden herhaald, „Het lied van
den smid“, „Vóór het kantkussen“ en „Ons Lied“, ge-
zongen door Tilly Koenen, vonden bijzonder veel bijval.

In de pauze werd aan de Koningin door de jonge
dames jonkv. J. de Savornin Lohman en mej. J. Stuten
een kop thee aangeboden en door twee Javaansche meis-
jes Curaçaosche bruidstaart, geschenk van mevr. Ten
Bosch-Boscher, gepresenteerd.

Mevrouw Nijenhuis van Beusekom, bestuurslid der Afd.,
werd aan H. M. voorgesteld.

De Koningin dankte bij het heengaan den voorzitter
voor het genomen initiatief en gaf groote voldoening te
kennen over het succes van den avond.

Hieraan kan dankbaar worden toegevoegd, dat behalve
de reeds genoemden, nog zeer vele dames, jonge dames en
heeren — ook niet-leden van „Oost en West“ — aan het
welslagen van den avond hebben medegeholpen, zoodat
aan het Steuncomité voor de noodlijdenden van Curaçao
een som van ongeveer f 4000 zal kunnen worden afge-
dragen.

Meerdere kennis omtrent Ned. Oost-Indië.

In aansluiting met hetgeen door onze Vereeniging reeds in
deze richting werd gedaan en met hetgeen wij vroeger
mededeelden omtrent de instelling van een proefcursus voor
onderwijzers, op verzoek van Z.E. den Minister van Kolo-
niën door den heer A. G. Boes, Inspecteur bij het lager
onderwijs in Ned.-Indië, te Haarlem te houden (zie K.W.
17 Dec. 1914 No. 51), alsook met het over dit onderwerp
in de laatste Hoofdbestuursvergadering van „Oost en West“
besprokene (zie K.W. 12 Nov. 1914 No. 46, notulen punt
Vib), kunnen wij thans met ingenomenheid melding maken
van de instelling eener „Indische Commissie“ door

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff. van H. M. de Koningin.

Hoff. van H. M. de Kon.-Moeder

liefde en sympathie toonde voor Indië, het land, waarin hij geboren werd, en voor de inlandsche bevolking, waaronder hij een groot deel van de 33 jaren, welke hij in Indië doorbracht, leefde en wier karakter, geaardheid en neigingen hij had bestudeerd en had leeren waardeeren.

Het slot van spr.'s causerie was een ernstig woord tot de toekomstige Indische bestuursambtenaren, wie hij aanspoorde, te beginnen met de inlanders te vertrouwen en hen goed te behandelen, met hen mede te leven en hen te leeren begrijpen, dan zullen zij ook hun goede eigenschappen leeren kennen en waardeeren.

Wie alleen naar Indië gaat om er goud weg te halen, zal niet bevredigd worden, aldus besloot spr. Wie er heen gaat om zich in de eerste plaats nuttig te maken voor land en volk, zal er goede harten vinden, waaraan hij op lateren leeftijd, in het moederland teruggekeerd, met heimwee zal terugdenken en waarvan hij zijn leven lang aangename herinneringen zal bewaren.

De aanwezigen beloonden den gezelligen spreker met hartelijke betuigingen van bijval.

De voorzitter sloot zich daarbij aan en wakte studenten en burgers op, lid van „Oost en West” te worden. Dat Nederland het goed met Indië meent en vertrouwen in het land stelt, bewees het meer dan volteekenen der Indische leening.

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

Deze liet medio Febr. j.l. te Batavia nogal te wenschen over.

„De Javabode” schrijft dit o.m. toe aan het slechte onderhoud der wegen en vermeldt onder den titel: „Modderpoel Batavia” o.a.:

„We weten, er zijn véél zieken hier. We hebben hooren spreken van malaria, typhus, pleures, vijfdaagsche koorts, diptherites. Velen hebben thuis een zieke, die nauwlettende verzorging vereischt en een frissche omgeving. Maar wat kunnen wij in huis bereiken, als vóór onze huizen mestvaalt gekweekt worden?”

Op Salemba ligt nu al eenige dagen een opgestapelde vergaarbak vuil, vlak voor Europeesche huizen. De inlander kijkt er eens naar en grinnikt. Morgen zal hij dat vrachtje wel wegsjouden. Maar morgen regent het toevallig of wel heeft hij 's nachts slecht geslapen en bovendien: wie zegt er iets van? Wie ziet het?”

Dat is de kanker van Indië!
Te weinig contróle buiten. Ieder heeft auto's ter beschikking, maar wie gebruiken ze werkelijk om het werk buiten te controleeren?

In Soerabaja steekt de pest zoo nu en dan in ernstiger mate den kop op, zoo schrijft men aan de „Loc.”. Er zijn onlangs weer 4 gevallen geconstateerd, waarvan een bij een Europeesch meisje op Gatotana.

Tegen het pestgevaar.

Naar aanleiding van het vinden van pestratten zoowel te Batavia (benedenstad) als te Weltevreden, zal voortaan door de stationschefs te Priok, Batavia Noord, Batavia Zuid, Angkee, Tanahtabang, Weltevreden, Boekitdoeri (pasar), Senen, Salemba en Meester Cornelis elke wagenlading, waarin goederen worden geladen, die ratten tot voedsel kunnen dienen, van hun station vervoerd met bestemming voor andere stations of halten dan de bovengenoemde, moeten worden ontzwaard (geclaytonneerd), ten einde op deze wijze de verbreiding der pestziekte tegen te gaan.

De actie op Borneo.

Op 24 Januari l.l. meldde zich het voornaamste hoofd van Songkong bij kapitein Diemont met zes mannen, vrouwen en kinderen, soo seint men aan de „Loc.” uit Pontianak. De deelnemers aan den overval van kapit. Koopman meldden zich bij de colonne Stennekes. Het voornaamste deel van de Songkong-bevolking heeft zich thans gemeld en is geregistreerd. Ingeleverd zijn 20 voorlaadgeweren. Binnenkort volgen er nog 60.

In het belang van rust en orde in de residentie Westerafdeling van Borneo is het noodzakelijk gebleken om het verspreiden van onware en overdreven geruchten strafbaar te stellen.

Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die zich daaraan schuldig maken, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 8 dagen of geldboete van ten hoogste f100; inlanders en met dezen gelijk gestelden, tot dezelfde geldboete of ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon van ten hoogste drie maanden.

Voor den Inlandschen bestuursdienst.

Half Febr. j.l. begonnen de vergaderingen van de commissie van advies nopens de opleiding van personeel voor den Inlandschen bestuursdienst, onder voorzitterschap van den directeur van binnenlandsch bestuur, de heer D. Tollenaar, in het gebouw van het departement van B. B. te Batavia.

De „Loc.” meldt, dat tot de bijwoning tot deze vergaderingen zijn uitgenoodigd:

De heeren H. Rijfsnijder, resident van Batavia, de adviseur voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, Pangeran Ario Hadi Ningrat, Regent van Demak, Raden Adipat Ario Achmat Djaja di Ningrat, regent van Serang, mr. A. Neytzell de Wilde, leeraar-directeur bij de school tot opleiding van inlandsche rechtskundigen, H. C. H. de Bie, inspecteur van het landbouw onderwijs, D. Rottier, directeur van de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Semarang en H. A. Borggrove, directeur van de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Bandoeng.

Het Chinesch nieuwjaar.

De „Javabode” schrijft: Het Chinesch nieuwjaar is dezen keer heel kalm gevierd, een groot verschil met vorige jaren, toen er aan het lawaai geen eind scheen te komen. Nu geen of weinig vuurwerk, geen storende herrie.

Passar-malem.

Op 11 Febr. j.l. werd te Batavia het Passar-malem feest geopend, dat drukker scheen dan vorige jaren. In de „Javabode” lezen wij o.m.:

„De avond vertoonde het zelfde aspect als andere jaren. Dezelfde tentjes, dezelfde aankondigingen, dezelfde stalletjes en dezelfde geurtjes, hetzelfde beweeg van Chinesche vrouwen, in lange sliertjes voorbijtrekkende. Van Inlanders, die voor vrouw en kind een visch en Chinesche koeken kochten, dezelfde eeterij van Chineezers in de restaurants, likkebaardend van het vet genieten.

De Passar Malem met zijn uitstallingen van aardewerk, blikwerk, groenten, kippen, vruchten, visch, waarover het sombere licht van olietijes valt, herinnert ons wellicht nog

meer aan de laatste avonden voor het Joodsch Paascheest, als op de Jodenbreestraat de wagens zich rijen voor allerlei waar.

Maar er is een verschil. Hier het kalm afwachten zonder aanprijzing, daar het geschreeuw der kooplieden, om de aandacht op hun waar te vestigen.

Drankmisbruik van Inlanders.

Naar aanleiding van het bericht van de „Java-Bode” over de afschaffing van de drankpacht op Sumatra, in verband met het drankmisbruik door inlanders, merkt het „Soer. Nieuwsbl.” op:

Het blijkt, dat ook onze resident (Soerabaja) gewezen heeft op het meer algemeen gebruik, zelfs misbruik van sterken drank in het gewest, speciaal de hoofdplaats Soerabaja, maar dat er hier maatregelen (afdoende) zouden zijn getroffen tegen dit kwaad — daarvan hebben we nog niets bemerkt. Voor zoover wij weten, is de zaak in den gewestelijken raad besproken zonder resultaat. De adviezen van de ass. residenten, waaronder er waren die kwamen met concept-verordeningen op den verkoop in het klein, zijn voorloopig onder het loodje gelegd.

Ondertusschen neemt het drankmisbruik zienderoogen toe. En welke drank is het, die het meest gedronken wordt? De gemeenste foezel, welke zich denken laat, wordt voor goed geld aan de inlanders verkocht. Wie daarvan overtuigd wil worden, stelle zich eens op, bij den overweg van de Oost-Java tram bij het station van de Madoera Stoomtram. 's Zaterdagmiddags vooral, als het volk, dat aan den Oedjoeng en aan de Kali Maas werkt, naar huis gaat, en de matrozen van de gouv.-marine gaan passagieren. Om de tien man is er zeker een, die een flesch Jandoedel of gemeene brandy bij zich heeft, niet verborgen — neen, hij geurt er mee. „Ik drink als een Europeaan”, is tegenwoordig een zeer geliefde geurmakerij bij onze bruinen broeder.

Onlangs werd door een mandoer, ons bekend, een feest gegeven, dat 8 dagen duurde. Wij vroegen, wat hem dat alles gekost had. Hij toonde ons een lijstje; daarop kwamen voor f60.— aan sterken drank. Tapi barang moerah, zei de man lachend. Als de feestvierders sterken drank drinken komt het er niet op aan, of het minoemas aloes dan wel sopi moerah is; als ze maar gauw makok zijn.

De matrozen van de gouv.-marine, die Zaterdagmiddags te Wonokromo uit tram of trein stappen, om hun schreden te richten naar de strandkampongs tusschen Soerabaja en Sidhoardjo, waar ze meest allen thuishooren, hebben nagevoeg steeds drank bij zich.

Toch ziet men zelden of nooit een dronken Inlander op straat. Dat komt, omdat de man in no time „lijk” is, of in slaap valt door het gemeene goed, dat hij binnen krijgt. Of intusschen de volksgezondheid daardoor niet erger geschaad wordt, mag met recht betwijfeld worden.

En het is zeer zeker wel tijd, dat met krachtige hand in dit euvel wordt ingegrepen, en niet bij de pakken wordt neergezeten. Een goede regeling van den verkoop in het klein is moeilijk, maar niet onmogelijk, en de verkoop van „bocht” is door strenge maatregelen zeker wel geheel te voorkomen.

Een Inl. Meisjesschool.

Een trouwe lezer van ons Weekblad schrijft ons uit Toeban *):

„Hier werd eenigen tijd geleden een school geopend voor Inlandsche meisjes uit den hooger stand, onder leiding van Moranti, zuster van den Regent van Toeban, bijgestaan door haar nicht.

Zij telt thans reeds 30 leerlingen. Het programma omvat de volgende vakken: Lezen, schrijven, rekenen, nuttige en fraaie handwerken, koken en batikken. De school is gevestigd in een paviljoen op het erf van de Regentswoning, dat welwillend tot dat doel door den Regent ter beschikking werd gesteld.

De leertijd is van 2 tot half zes des namiddags. Daar eenige leerlingen des morgens de gouvernementsscholen bezoeken, heeft men den middag gekozen, om haar in staat te stellen ook de lessen der particuliere school te volgen.

De directrice bezocht indertijd de Europeesche school te Rembang, zoodat men haar de geschikte persoon mag noemen om zulk eene inrichting te leiden. Dit is dus al weder een stap in de goede richting. Eere deze vrouwen, die haar vrijen tijd wijden aan de opheffing der Inlandsche vrouw en haar die kennis trachten bij te brengen, die haar later in staat stelt haar echtgenoot ter zijde te staan en haar kinderen beter op te voeden”. Zoo besluit schrijfster terecht.

De toestand in de Alaslanden.

Het „Nbd. v. Atjeh” vernam nadere bijzonderheden omtrent den aanslag op den controleur te Koeta Tjané.

De beide amokmakers Toengkoel en Malek, oud 21 en 19 jaren, bleken afkomstig te zijn uit de kampong Terpetoeng Jajoeng.

Een uitgebreid onderzoek bracht aan het licht, dat een der Alasche hoofden beide personen had aangezet, den Europeeschen bestuurder te dooden en dat de beweegredenen tot die daad gezocht moeten worden in den haat, dien dat hoofd den controleur toedroeg vanwege het toezicht, dat door dien ambtenaar om verschillende redenen op zijn handel en wandel werd uitgeoefend.

Het geheele geval is dus te beschouwen als een persoonlijke wraakneming van de hoofd op den controleur, die hem te veel op de vingers keek. Geen anderen weg wetende om aan de scherpe contróle te ontkomen, meende hij dien ambtenaar om het leven te moeten laten brengen, met de hoop bij niet ontdekking zijner schuld bij een anderen ambtenaar misschien meer vrijheid te zullen hebben.

Het plan was met zooveel beleid opgezet, dat het bestuur tevoren daarvan niet het geringste bemerkte heeft.

De „Sum. Post” schrijft, na een onderzoek met controleur G. G. J. Christan, van Kota Tjané, die op zijn reis naar Kota Radja en Java te Medan was aangekomen, o.m.:

De controleur antwoordde: „Ik zit nu 3½ jaar in de Alaslanden, sedert het bestuur er werd gevestigd. Ik ben daar met den toestand opgegroeid en heb er de waarde van de hoofden en hun verklaringen leeren kennen. Een bewijs, dat de toestand veilig is, is dat djahats — en als zoodanig beschouw ik elk ontvlucht gevangene — niet door militaire maar door bevolkingspatrouilles worden opgespoord, of, zoo daartoe noodzaak bestaat, worden neergelegd; een ander bewijs is, dat ik thans met een gerust hart mijn bestuursfunctie tijdelijk heb overgedragen aan den civiel gezaghebber, die pas 1 jaar in dienst is en daarvan nog 6 maanden te Seulimeum heeft gediend. Indien de toestand précair zou zijn, zou ik deze verantwoordelijkheid niet op mij hebben durven nemen.

Er zijn nog meerdere bewijzen, b.v. dat ik in 1914 aan den gouverneur heb voorgesteld, het garnizoen op te heffen

*) Zoo gaarne zouden wij van lezers uit verschillende streken nu en dan berichten en beschrijvingen ontvangen. Red.-Com.

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin

Prolongatie - Deposito - C...

Safe-Inrichting.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
ROEBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie,

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

IN

EFFECTEN en ASSURANTIËN

Laan van Meerdervoort N°. 237

TEL. HAAG 8017.

Informatie-Bureau voor
Indische Fondsen.

Perzische en Turksche Tapijten

N. BENEZRA & Co.

NOORDEINDE 140 TEL. HAAG 8195.

Speciale Inrichting voor reparatie van
alle soorten Tapijten.

Stichtsche Hypotheekbank
Boothstraat 15 Utrecht.

5%

PANDBRIEVEN.

Verkrijgbaar:

te Utrecht ten kantore der BANK
te Amsterdam bij de Heeren H. OYENS & ZONEN
te Rotterdam bij de Heeren
KRAEMER VAN DER KOY & Co.
te 's-Gravenhage bij de KORTENAERBANK.

en te vervangen door 3 brigades pradjoerits: dat soldaten zonder vrees in de rimboe op de varkensjacht gaan; dat bezoekers van Kota Tjané ongewapend op tournee gaan. Nu heeft wel in de couranten gestaan, dat een triangulatiebrigade onder militair geleide het binnenland is ingetrokken; maar dat was niet, omdat de toestand onveilig was, maar om den soldaten, die maar weinig te doen hebben en naar afleiding snakken, een verpooving te bezorgen. Het is ook niet waar, dat het bestuurskantoor te Kota Tjané door militairen bewaakt wordt. Op den dag van den aanslag was er toevalligerwijze 1, zegge een pradjoerit aanwezig, terwijl in en om het kantoor een aantal van 2 tot 300 Alassers aanwezig was.

Dit alles bewijst, dat de bevolking op het oogenblik loyaal tegenover het bestuur staat. En die loyaliteit van de bevolking is een bewijs, dat ook de hoofden een loyale houding tegenover het bestuur aannemen; geen enkel lid der bevolking der Alaslenden, in het algemeen gesproken, durft iets ondernemen, zonder bevel van zijn hoofd, dat zeer veel invloed heeft. Is het nu geen opmerkelijk verschijnsel, dat er al de laatste paar jaar geen sprake is van djahats? „Ik sta”, zoo beëindigde de controleur zijn inlichtingen, „er met mijn hoofd voor in, dat de toestand in de Alaslenden niets te wenschen overlaat. Het bestuur staat er thans op pooten; maar men moet niet verwachten, dat men thans reeds met groote proefnemingen kan beginnen; evenmin als men mag verwachten, dat een veulen draaft als een renpaard. Als men bedenkt, dat te Kota Tjané op het oogenblik een 230 leerlingen, waarvan 130 meisjes, de school bezoeken, en er reeds landbouwconcessies door Europeanen zijn aangevraagd, mag men voorloopig tevreden zijn”.

Suriname.

Onder het hoofd „De Veldslag in Lawa” schrijft „De West” van 12 Februari:

„Eindelijk heeft de lang verwachte slag tegen de stroopers in het Lawagebied plaats gehad. En de uitslag is geweest, zooals ieder, die de stroopers kent, had voorspeld: op het eerste salvo van den gewapenden troep hebben de stroopers hals over kop de vlucht genomen.

De gang van zaken is als volgt geweest: De gansche maand Januari, terwijl luitenant-commissaris Meyer met zijn manschappen aan den waterkant van het placer vertoefde, werd door de stroopers naar harte-lust goud ontgonnen op de werkplaats Bricchet, de rijkste werkplaats van het placer.

Eind Januari kwam er bericht, dat de stroopers een tweede werkplaats van het placer (aan de Maripasoelakreeke) hadden aangevallen, provisiën geplunderd, de arbeiders verdreven, enz.

Op dit bericht besloot de heer Meyer met zijn manschappen een verkenning te doen naar Maripasoela. De werkplaats bleek bij zijn aankomst door de stroopers verlaten te zijn.

Nauwelijks was heer Meyer met zijn manschappen teruggekeerd of er kwam weder bericht, dat er stroopers op Maripasoela waren. De geneesheer achtte echter eenige dagen rust voor de manschappen noodzakelijk. Daarna begaf de heer Meyer zich opnieuw met een tiental manschappen ongeveer naar Maripasoela. Bij aankomst van den troep verdwenen de stroopers onmiddellijk. In het bovengedeelte van de woning van den directeur werden echter nog drie stroopers opgemerkt. De heer Meyer besloot toen de woning te omsingelen. Dit mislukte. Om de woning te bereiken moest men een heuvel over. En toen men daarover was, waren de drie stroopers verdwenen.

Kort nadat men terug was van deze verkenning, arriveerden de 20 manschappen van luitenant Nieuwland, zonder luitenant (die wegens ziekte was achtergebleven). De manschappen stonden onder bevel van den sergeant van Schaik.

Men besloot nu een verkenning te ondernemen naar de werkplaats Bricchet, waar de hoofdmacht van de stroopers al geruimen tijd goud ontgon.

Bij aankomst trof men inderdaad wederom een aantal stroopers aan, die met zekere bedrijvigheid aan den arbeid waren. Zoo zag men bijvoorbeeld een der heeren bezig een stuk longtom te transporteren.

Toen de troep verscheen, vluchtte al dadelijk een gedeelte der stroopers. De rest bleef, en had zelfs de brutaliteit om eenige geweerschoten te lossen in de richting van den troep, waardoor niemand gewond werd.

De troep loste daarop één salvo op de stroopers, waarop de bende uiteenspatte en in alle richtingen het hazenpad koos. Het gelukte aan de manschappen, die voorwaarts drongen, om zes stroopers gevangen te nemen, onder wie één ernstig gewonde. Het schot was hem door den mond gegaan, waardoor hem de spraak benomen was.

Op het slagveld werden drie doden opgeraapt en ter plaatse begraven.

Bij later doorzoeken van het bosch werden nog tien liken gevonden, en eveneens begraven. Niet onmogelijk is het, dat er nog andere liken waren, die niet gevonden zijn of medegenomen door de stroopers.

Wat de laatsten betreft, dezen waren na het salvo spoorloos verdwenen, zoodat de werkplaats weder het onbetwist eigendom werd van het placer. Men vrees echter, dat de arbeiders vooreerst niet licht te bewegen zullen zijn om het werk ter plaatse te hervatten, deels uit vrees voor een terugkeer der stroopers, deels uit bijgeloovige vrees wegens de begraven liken.

De troep kwam zonder eenig verlies te hebben geleden uit het gevecht te voorschijn.

De heer Meyer meent, dat onder de gesneuvelde stroopers zich een der voornaamste belhamels bevindt, een van het drietal dat gezien werd in de directeurswoning op Maripasoela.

De zes gevangenen werden, geboeid natuurlijk, onder

geleide van vier agenten en vier fuseliers, naar Albina gezonden. De verwonde is op Albina overleden. De vijf andere gevangenen zijn heden te Paramaribo aangebracht. Wij hebben hun boeventronies op het parket bewonderd. Een der gevangenen is een geboren Demerariaan; drie zijn van St. Lucie geboortig; de vijfde had zijn wieg staan op het eiland Martinique.

Luitenant Meyer is ook teruggekeerd, zonder de aankomst van de luitenants v. d. Upwich of Nieuwland af te wachten. Het bevel is door hem vermoedelijk overgegeven aan den adjunct-inspecteur Lo Agnoe. Deze laatste was niet tegenwoordig bij het gevecht met de stroopers. Hij bevond zich op de werkplaats Basantino, in verband met een bedreiging van de stroopers dat ook daar een inval zou geschieden.

De geneesheer Williams, die de expeditie in het Lawagebied vergezeld, is teruggekeerd wegens ziekte. Hij heeft eenige dagen koorts gehad, doch was bij aankomst alhier vrij wel. Zijn vervanger, de heer Abercrombie, was bij aankomst in Lawa licht ongesteld. Van de manschappen zijn verscheidene wegens ziekte afgelost. Luitenant Meyer zag er bij aankomst zeer welvarend uit.

„De West” verneemt uit Albina:

„Te St. Laurent zijn twee gewonden uit Lawa aangekomen. Men beweert, dat de een 800 en de ander 900 gram goud bij zich had. Men vermoedt, dat zij behooren tot de gewonde stroopers die konden ontsnappen.

Het is te hopen, dat de Fransche autoriteiten deze heerschappen zullen aanhouden”.

Het blad merkt daarbij op: „De heden (12 Februari) aangevoerde productie van de compagnie des mines d'or over de tweede helft van Januari bedraagt 6875 gram”.

Welk een ontzaglijk verlies de stroopers aan het placer berokkend, kan blijken als men weet dat de goudproductie de twee laatste maanden bedroeg 26 K.G., terwijl het jaar tevoren de productie in die twee zelfde maanden bedroeg 70 K.G.

Een nadeelig verschil dus van 44 K.G. goud of een waarde van ruim f 60.000.”

* * *

De booten van de „Royal Mail” zullen Paramaribo weer aandoen, waardoor een nieuwe mailverbinding met Europa verkregen wordt. De schepen zullen alle aangeboden lading vervoeren, ook balata en rubber. Verder bieden zij verbinding met Halifax en Canada voor den rechtstreekschen aanvoer van goederen.

* * *

Aan den afgetreden voorzitter der Koloniale Staten, den heer J. da Costa, zal vanwege de burgerij een souvenir worden aangeboden, benevens een album met handteekeningen. De heer da Costa, aan wien dit door eene commissie werd medegedeeld, verklaarde het album gaarne te zullen aanvaarden, maar achtte in dezen tijd de aanbidding van een souvenir minder op haar plaats. Hij gaf daarom in overweging de bijeengebrachte gelden over te dragen aan het Surinaamsche steuncomité, een voorstel waarmede de commissie zich niet kon vereenigen. Men zou echter beproeven een middenweg te vinden, de stichting van iets nuttigs — een Da Costa-fonds voor een of ander goed doel — als het kan.

* * *

„Suriname” van 9 Februari schrijft: „Bij de heden gehouden verkiezing van een lid der Kol. Staten (vacature-da Costa) werden drie lijsten ingediend, alle inhoudende als candidaat den naam van Jhr. Mr. H. W. van Asch van Wijck. Mitsdien is deze bij enkele candidaatstelling gekozen tot lid der Koloniale Staten.

Naar het zich verluidd, moet in den heer Van Asch van Wijck de a.s. Voorzitter gezien worden.”

* * *

Volgens berichten in de Surinaamsche bladen, zou Paramaribo tegen half Februari een nieuw weekblad rijk worden, genaamd: „Op den Uitkijk”, onder redactie van den heer R. D. Simons, dien wij reeds meermalen als bekwaam journalist — in het blad „Suriname” — hebben begroet. Het prospectus opent de beste verwachtingen.

* * *

Het Koloniaal Bestuur heeft het voornemen de plantage Meerzorg, vlak tegenover de stad gelegen, aan te koopen. Na hetgeen wij vroeger daarover schreven, behoeven we niet te verzekeren, dat wij dit een wijzen maatregel achten.

* * *

Aan den heer J. W. C. Suur is voor een jaar vergunning verleend om onderzoek te doen naar de aanwezigheid van petroleum op een terrein groot 10.000 H.A., ten oosten van de Saramacca.

* * *

Hetgeen wij in ons vorig nummer schreven over de herdenking van den terugkeer der West-Indische Koloniën onder Nederlandsch bestuur, een eeuw geleden, heeft bij vele „oud-coloniërs” bijval gevonden. Een hunner meende, dat het eigenaardiger zou zijn het feest wat uit te stellen en liever den dag te herdenken waarop Abraham Krijnsen in 1667 Suriname op de Engelschen veroverde. Dit bracht ons er toe een oud pamflet met een zeer langen titel weer eens in te zien, n.l. het „Waerachtich Verhael Van de Heerlijke overwinning van Pirmiriba Ende De Riviere Seraname, enz. enz. Geschreven in 't Schip de Vissers-Herder, den 29 Mey

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”
 OPGERICHT 1906.
 Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.
 Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
 Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
 Spreekuur: Dinsdag 2-3 uur.
 Directie: W. H. BIK.
 J. VAANDRAGER.

C. H. C. PLEMPER VAN BALEN.
VALKENBOSCH APOTHEEK.
 Valkenboschlaan 50 DEN HAAG Telef. 7384.
 Gebruikt: PURGAL het beste en zachtste laxemiddel. Veroorzaakt geen kramp, is aangenaam van smaak en onschadelijk. Per doos à 30 tabletten 30 cts. Buiten Den Haag met 10 cts porto verhoogd.

Schill & Capadose
 Hofstraat 17 's-Gravenhage
BANKIERS - KASSIERS.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.
SAFE-DEPOSIT.
OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.
DEPOSITO's, PROLONGATIES.
CHANGE.
ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij
 STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
 : Gordijnen :
 in meer dan 500 dessins
KLENUS Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE
Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

DORDTSCHER BANK
 'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
behandelt alle Bankzaken.

1667. Seylende tusschen Guardeloupe en Antigoa. In 's-Gravenhage, Gedrukt by Johannes Rammezeijn, Boeckdrucker woonende op Stadts Cingel over de Nieuwe-have. De schrijver van dit „Waerachtich Verhael” is Abrahamus à Westhuysen.

Er is niets nieuws oinder de zon. Reeds op de eerste bladzijde zien wij, dat de truc om andermans vlag te voeren ook aan onze oude zeehelden niet onwelkom was; de Vissers-herder kreeg land in zicht, „maer door het dick regen achtig weder 't Landt niet konnende onderscheyden, waren genootsaekt af en aan te houden, totdat wij den 26 dito een Rivier open saghen in welckers mont een schip gesien wiert, dat na langhe twijffelinghe (uyt oorsaecke van sijn Engelse Vlaggen, die hij sonder op te houden, liet wayen) van onse sloup, die wel gewapent wiert afghesonden, om 't selve te besichtigen, bekent wiert voor het schip Westcappel, een van onse Esquader gecommandeert by Cap. Lonck, ende de Riviere voor de Riviere de Serrename, welcke die was, waarop ons eerste en voorname desseyen was”.....

Men zeilde denzelfden middag de rivier op en vernam, dat de kolonie door Krijnssen reeds veroverd was. Deze, den 26en Februari in de rivier Suriname gekomen tot bij het Casteel, eischte dit dadelijk van den Gouverneur op, „onder dreygement van gewelt en weygeringe van quartier, indien men gewelt soude ghebruycken; maer desen hem eerlyck antwoordende, seyde syn Fort noyt te sullen overgheven dan door gewelt; waartegen hij het voor zijn Coninck en zijn Generaal Milord Willonghy, het eerlyck was geresolveert te beschermen; soo zijn de onse in allerhaest dicht voor 't casteel ten Ancker ghekomen, beginnende met alle force op 't Casteel te schieten; maer sommige van binnen haer op de Wallen vertoonende, klopten met de handt op 't achter quartier, tot teycken niet veel naar 't schieten te vragen”.....

Maer Krijnssen, geen genoegnemende met de goeddelijke geste dezer voorloopers van Cambronne, bracht „in derijl al het volck aan Landt, die soo haast niet in orde waren om te approcheren, oft terstont ginck de Witte Vlagge op van 't Casteel, tot teycken van te willen parlementeren; en soo is ten selven dage het Casteel op accord overgegaan.....”

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verspilling. De Pembrita Betawi schrijft, dat op Oudejaarsavond 31 December 1914, ontzaglijk veel vuurwerk, in den vorm van mertjons en petassans, te Batavia door de Europeanen werd afgestoken. De berichtgever herinnert zich niet ooit tevoren zooveel lawaai bijgewoond te hebben. Op groote afstanden werden de schoten en knallen gehoord. Ja, hij vraagt zich zelf af, of terzelfder tijd in Europa op het oorlogsterrein wel zooveel vershoten is geworden, en maakt tevens de opmerking, dat de Europeanen in dit opzicht een beter voorbeeld aan de Inlanders moeten geven.

Een goed voorbeeld. Hetzelfde blad verhaalt van een Inlandsche vrouw, die kort geleden met haar man van Padang Pandjang (Sumatra's Westkust) te Batavia gekomen en aan den Directeur van Onderwijs het verzoek gedaan had, om als leerling toegelaten te worden aan 's Lands koepokinrichting te Weltevreden. Het was toen nog niet bekend, of haar verzoek was toegestaan.

Hare bedoeling moet in elk geval ten zeerste geapprecieerd worden, meent het blad, want verkrijgt zij een diploma voor vereischte kunde en bedrevenheid in dit vak, dan is haar plan als onderwijzeres in haar geboorteland werkzaam te zijn om ook de vrouwelijke bevolking tot vaccinatie te doen overgaan, meer dan tot nu toe het geval is, daar de Maleische vrouwen er niet op gesteld zijn zich door mannelijke mantris tjatjar te laten inenten. Zij is dus — alzo de Pembrita Betawi — een beschamend voorbeeld voor andere vrouwen, en die te Batavia in het bijzonder, die zoo weinig voor de publieke zaak gevoelen. Noerami is haar naam en haar man behoort blijkbaar ook niet tot de z.g. kaoem kollo (conservatieve partij), daar hij anders niet zou toegelaten hebben, dat zijn vrouw zich op dit gebied gaat bewegen. Moge Allah haar en haar werk zegenen, zoo besluit het blad.

Keizer Hadji Mohamad Wilhelm Pasha. Zoo wordt nu in de Mohammedaansche wereld de Keizer van Duitschland genoemd, volgens de Bintang Soerabaja, die verder opmerkt: Hoe komt hij echter aan dezen naam, wie heeft hem dien gegeven, wanneer is hij ter bedevaart gegaan, dat hem rechtens de titel van Hadji toekomt? De geschiedenis nagaande, blijkt dat Sultan Mohamad V van Turkije dien titel van „Hadji” hem werkelijk zelf heeft gegeven, niet omdat Keizer Wilhelm naar Mekka is geweest, maar omdat hij in 't laatst van de vorige eeuw te Constantinopel een bezoek bij dien Sultan voornoemd heeft gebracht en van daar uit een soort van pelgrimstocht naar de voor de Christenen heilige plaats Jerusalem heeft gemaakt. Van dien tijd dagteekent ook de nauwere betrekking tusschen den Keizer en den Sultan.

Den naam van „Mohamad” zouden de Muzelmanen hem gegeven hebben, die door den titel van „hadji”, welke hem door den Sultan was verleend, in de meening verkeerden, dat hij werkelijk in Mekka was geweest en den Mohammedaanschen godsdienst had aangenomen, doch dat is niet aan te nemen, daar de ontwikkelden onder de Mohammedanen zeer goed weten, dat de Deutsche grondwet alleen een Christelijken vorst erkent.

Den titel van „Pasha” hebben de vijanden van het

Duitsche Rijk hem gegeven, nadat Turkije zich bij den Twee-Bond had aangesloten. Met dit al denken de meeste Inlanders in N.-I., dat Keizer Wilhelm Mohammedaan geworden is. Wij achten 't noodig — alzo de schrijver — het bovenstaande in herinnering te brengen, om verkeerde voorstellingen onder de Inlanders te doen verdwijnen.

Geen „Heilige Oorlog.” Uit de Andalas haalt de Pembrita Betawi het volgende aan: Gedurende het verloop van den tegenwoordigen oorlog hebben de Mohammedanen in N.-I., met name de Inlanders, duidelijk hunne sympathieën voor Turkije te kennen gegeven. De Inlandsche pers heeft zich daaromtrent ook niet onbetuigd gelaten, hoewel de toon binnen de perken der betamelijkheid en bescheidenheid is gebleven. En 't is goed gezien, meent het blad, dat men haar in deze gevoelens ten gunste van Turkije en Duitschland geen belemmeringen in den weg legt, evenmin als de Europeesche pers in hare uitingen ten gunste van Engeland, Frankrijk en Rusland. Maar de Inlanders dienen te weten hoever zij kunnen gaan in hunne bijvalsbetuigingen, opdat zij niet met den strafrechter in aanraking gebracht worden. Niet lang geleden moeten de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en in de Buitenbezittingen een geheime aanschrijving van de Regeering gekregen hebben, waarin mededeeling werd gedaan o. m., dat de Sheik U I Islam bekend had gemaakt, dat de heilige oorlog was uitgeroepen, en naar aanleiding hiervan het verzoek gedaan, dat zij (de H. G. B.) goed moesten letten op de handelingen der Inlanders en op de hoogte zijn van de stemmingen in de Inlandsche pers. Zij hebben zorg te dragen, dat de Inlanders zich niet te buiten gaan en geen daden verrichten, onaangenaam voor de Staten, met wie Nederland bevriend is. De neutraliteit moet ten strengste gehandhaafd blijven. Met dit al, alzo bovengenoemd blad, behoeft de Regeering niet bang te zijn, dat hier in Ned.-Indië iets van dien heiligen oorlog te duchten valt. De heer van Hinloopen Labberton, die de Javanen goed kent, heeft daaromtrent ook onze gevoelens in zijn Theosophisch maandblad duidelijk te kennen gegeven.

Uitbreiding S. I. Singgahan, een district in Rembang, heeft ook al zijn S. I. Deze vereniging is thans als rechtspersoon erkend, evenals die van Negara Kandangan en Bandar, in de Z. O. afdeeling van Borneo, en van Madjalangka in Cheribon (Pembrita Betawi).

„Zoo zijn onze manieren.” De Pewarta Soerabaja verhaalt van een resident, ergens in de Buitenbezittingen, die steeds ten koste van zijne ondergeschikte ambtenaren „aardig” wilde zijn. Vooral was de aspirant-controleur het mikpunt van zijn „aardigheden”. Van den aspirant-controleur werd verteld, dat hij aan spiritisme deed en zich nog al bezig hield met de leer der zielsverhuizing. Dit was den Resident ter oore gekomen. Op een receptieavond ten zijnen huize, wilde de resident weer aardig wezen, en hem, den aspirant, over dit punt ten aanhoore van het verzamelde publiek te pakken nemen. „Zeg”, vroeg hij aan den jeugdigen ambtenaar, „wat zoudt ge later liever willen zijn, een paard of een ezel?” „Als ik te kiezen had”, antwoordde de aspirant, „liever een ezel dan een paard”.

„Zoo”, vroeg de resident verwonderd, „en waarom dan?” „Wel”, zeide de aspirant, „ik heb meermalen van ezels gehoord, die resident werden, maar nog nooit van een paard, dat 't werd”.

De resident zweeg; de aspirant had de lachers aan zijn kant en werd verder ongemoeid gelaten. Maar niet lang daarna werd deze toch overgeplaatst. Zoo besluit het blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Java Herald. Den 2den Januari 1915 is het eerste nummer van dit blad verschenen, voorheen Sia Hwee Po geheeten. Het kwam vroeger eens in de twee weken uit, doch zal nu wekelijks verschijnen. Hoofdredacteur is de heer Kwee Hing Tjiat; redacteurs zijn de heeren Liem Tjhioe Kwie en Tjia Tjip Ling. Als Directeur wordt genoemd de heer Oei Hong Hoo, als administrateur de heer Liem Thwan Kie. Het wordt gedrukt bij de N. V. H. Java Herald te Soerabaja. Dit blad bedoelt meer kennis te verspreiden omtrent China onder de Chinezen in N.-I.

Velen onzer — alzo de redactie in haar inleidingsartikel — weten nog zoo weinig van het Chineesche vaderland, van de bewegingen en verschijnselen, die zich daar in de laatste jaren hebben voorgedaan. De Chinezen in Ned.-Indië willen ook vooruit komen, zij hebben verenigingen opgericht en toch weten zij nog niet goed waarheen zij zich richten willen. Dikwijls worden tegenstrijdige meeningen verkondigd, tegenstrijdige belangen verdedigd. Een vaste basis, waarop gebouwd moet worden, is nog niet aangegeven. Goede leiding ontbreekt, men tast nog in 't onzekere, wat iets aan, wat feitelijk nog wachten kan, terwijl iets anders den voorrang verdient. Het lijkt nu wel een gebouw, waarvan de pilaren nog niet gereed zijn, terwijl men reeds het dak er op wil leggen. Er zijn ook zaken, die in 't geheel niet aangepakt behoeven te worden en waarover men zich druk maakt. Wij willen nu trachten hierin verandering te brengen, orde scheppen in den chaos van denkbeelden en plannen; wij hopen, dat wij slagen zullen met de medewerking en den steun der lezers.

De heer Kwee Hing Tjiat is in de journalistiek een bekende persoonlijkheid, daar hij o. m. ook de Tjhoen Tjhioe geredigeerd heeft. Ook de beide

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

De Nieuwe Meubel- en Spiegelmagazijnen

van C. D. KREEFT,

Nieuwstraat 21 Den Haag Telefoon 2638

COMPLETE
MEUBILEERING

Kledingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM
Nieuwendijk 184.

DEN HAAG
Veenestraat 15.

HOORN
Grote Noord 9.

LEEWARDEN
Nieuwe Stad 94.

GRONINGEN
Heerenstraat 24
en 59.

ONZE GEMAAKTE

HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

S. J. ROTTEVEEL, GALILEISTRAAT 58 hoek Beeklaan,

beveelt zich aan voor levering van alles
op het gebied van

Koloniale Waren - Comestibles.

TELEFOON 3197.

's-Gravenhaagsche Manege,

Kazernestraat 46-48. - Telefoon 3065.

Oudst Etablissement.

1ste Klasse Rijonderwijs.

R. J. J. HIEMSTRA, Directeur.

andere redacteuren zijn bij de Chineezers van Java zeer bekend.

Muskietenplaag. Batavia, voornamelijk de benedenstad — alzo de Sin Po — wordt overstromd met muskieten. „Njamoe k ng amoe k” (de muskieten zijn aan 't moorden) zeggen de Inlanders. Miljoenen dezer diertjes vliegen, zoodra het donker begint te worden, de kampongs en huizen binnen om daar hunne slachtoffers te maken. Hunne beten veroorzaken velerlei wondjes, bulles, uitslag, zweren, „sakit koreng, borok” (vuile open zweren). De anophelis-soorten brengen de malaria. Nog nooit tevoren hebben de muskieten zich in zoo'n groot getal vertoond. Dit is de schuld van den oorlog in Europa, meent schrijver, en wel omdat alle boschjes van kreupelhout en nipa, waar deze beestjes zich vroeger verborgen hielden, nu op last van de militaire overheid met den grond gelijk gemaakt zijn, opdat het vrije uitzicht en op de kust niet belemmerd zou zijn. De beestjes moesten elders een wijkplaats zoeken, wat ten koste zal zijn van de gezondheid der bevolking van Batavia en ommelanden.

Propaganda voor China. „Uit 't oog, uit 't hart” is een spreekwoord, dat voor ons Chineezers tegenover China niet gelden mag, alzo een schrijver in Perniagan, die zich er over verheugt, dat er te Batavia nog een Courant is, die hare kolommen openstelt voor bespreking der belangen van vreemde Oosterlingen, wier redactie den groot wensch te geven tot opheffing van het Chineseche volk in deze gewesten. Meer dan noodig is 't over Chineseche zaken te schrijven en de Chineezers met hun hart richter bij 't Chineseche vaderland te brengen. Vele Chineezers in Ned.-Indië weten bijna niet meer, dat zij nog een Chinesech vaderland bezitten; zij die zich hier gemaakt hebben, bekomen zich niet over China, leiden hier een plantenleven. Schrijver kent een Chinees in de residentie Batavia, die als zéér rijk bekend staat, voor wien een dagelijksche uitgaaf van honderden guldens niets te betekenen heeft. Onlangs kreeg hij bezoek van een Chinees, die het gesprek bracht op den toestand in China, dat thans in gevaar verkeert tengevolge der handelingen van Japan, waartegen het machteloos schijnt. De laatste gebeurtenissen werden in herinnering gebracht, de neutraliteitschending enz., kortom, de bezoeker eindigde met te zeggen, dat hij bezig was een vereeniging op te richten, welke ten doel heeft flinke Chineseche jongelieden, die wat voor hun vaderland gevoelen, naar Engeland of Amerika te zenden om in militaire zaken en militairen dienst geleid te worden, opdat zij later als officier in 't Chineseche leger dienst kunnen doen. China zou dan ook op deze wijze gesteund kunnen worden door de Chineezers in N.-I. Maar, zeide hij, voor dit doel is geld en véél geld noodig en daarom vroeg hij den gastheer, of deze niet met vele anderen, die reeds hun financieelen wens hadden verleend, deze zaak geldelijk zou willen steunen. Wel zeker, was 't antwoord en hij gaf 250 centen, tegge f 2.50, deze man, voor wien, zooals gezegd, een uitgaaf in eens van eenige honderden guldens niets was, als het zijn eigen belang betrof, maar die, nu het hier China's belang gold, f 2.50 genoeg vond!

Er zijn meer voorbeelden van dezen aard op te noemen. Dit mag zóó niet zijn: Hoewel uit 't oog, moet China ons toch dicht aan 't hart liggen. Zoo besluit schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

Een koran met een inlegblad.

Op voorstel van de Indische afdeling van de St. John Ambulance, heeft de Begum van Bhopal 500 korans geschonken, bestemd voor zieke en gewonde muselmannen in de militaire hospitalen in Europa. In elk der met zorg verkte exemplaren is bovendien een opdracht van Zijne Hoogheid gebonden, die, naar 't ons voorkomt, merkwaardig genoeg is om hier te worden weergegeven.

Na een aanroeping van Allah, vervolgt het stuk: Op aanbeveling van majoor Blackham zend ik deze korans voor de gewonde muselmannen, soldaten van Z. M. den Keizer, de dappere strijders, die in gemeenschap met andere soldaten van dit land de banier van Indië's ridderschap hebben hoog gehouden in het vreemde land, zij hebben van de grootsche opvatting van hun vaderland getuigd voor de oogen van een hun bewonderende wereld. Ik houd er mij van verzekerd, dat in een tijd van leiden en beproeving het woord van God u vrede en berusting zal brengen. Wil aandachtig blijven, dat niet alleen de mannen van dit land het licht zijn op de door u volbrachte moedige daden, maar ook de vrouwen uit den grond van haar hart de groote diensten bewonderen door u aan uw Keizer bewezen in een oorlog, waarin geloof en vrijheid in botsing komen met geweld en woestheid. Alle vrouwen heffen haar handen in gebed op voor uw welzijn en voor de overwinning der Britsche wapenen. Ik verzeker u, dat indien de vrouwen van dit land niet gebonden waren geweest door ketenen van kaste en gebruiken, velen van haar naar het oorlogsveld zouden zijn getogen om u te verplegen. Wanneer zij nu niet zelf u kunnen zijn, dan zijn haar gebeden toch altijd met u geweest. Volgens den heiligen koran antwoordt alleen God op de gebeden der ongeduldigen, die hem aanroepen. Door de helden van Indië, wordt nieuwe luister gegeven aan den naam van Indië. Totdat de vijand geheel zal zijn vernietigd zult gij, daar ben ik zeker van, de hooge traditie van uw leger op 't slagveld ophouden. Ik hoop, dat uit den koran u zal helpen voor u te putten is, doordien u lichamelijke lijden overwonnen wordt door geestelijk geluk. Alle hulp komt van God en overwinning is nabij. Handelt naar de heilige woorden. Ik draag al mijn werk aan God op, want hij waakt altijd over zijn schepping. Bidt, na den koran gelezen te hebben, steeds voor de welvaart van het Britsche rijk, onder welks weldadige bescherming wij en de onzen hier gelukkige jaren van vrede en voorspoed doorbrennen.

Tot zoover de heilige opdracht. De Begum weet ook daarvoor het motief te laten spelen van Carmen's lied: „Songe en combattant qu'un oeil ou noir te regarde et que l'amour t'attend”.

Strijd in Egypte—Soedan.

De „Voss. Ztg.” heeft het verhaal gegeven van een Duitsch koopman, Franz Enke, die pas uit Egypte is teruggekeerd, over in dat land heerschende toestanden.

De grootsheich der Senoessi, die over circa 70.000 strijders beschikte, zou den 1en November de oase Siwah hebben bezet. De daar opgestelde Britsche grenswacht werd geveld en de op 3 dagreizen van de Nijl gelegen hoofdmacht der Engelschen heeft hetzelfde lot ondergaan. Eind November kwamen in Kordofan en de districten Senar en Kasalo opstanden voor, die tot een algemeenen opstand groeiden, toen de Derwisch Mobar el Asl, de nieuwe mahdi genaamd, de vaan van den heiligen oorlog in het Nijldal deed ontplooiën. Niemand weet waar hij vandaan komt. Nadat hij aan 't meer No in Bahr el Gebel zijn kamp had opgeslagen, concentreerde zich om hem de opstand, die weldra over geheel Soedan woedde.

Den 13en December trokken 40.000 Derwischen naar Fajjoda. Generaal Hewley stelde er 6000 man B. en Egyptische troepen tegenover, maar de inboorlingen liepen naar de Derwischen over, zoodat hem slechts 2000 man trouw bleven. Deze waren niet bij machte den aanloop van de groote overmacht te weerstaan, zij werden onder den voet geloopt. De generaal, alle officieren en het meerendeel der soldaten vielen onder de speersteken der woeste woestijnruiters.

Hierdoor aangestoken vielen alle stammen, die aan Englands zijde waren gebleven, nu de Derwischen bij. De Br. regering is zoodoende genoodzaakt geweest sterke troepenmassa's naar het bedreigde Soendagebied te zenden, die onttrokken werden aan de macht, opgesteld bij het Suezkanaal. Den 11en Januari werd Khartoem door ongeveer 70.000 Derwischen ingesloten. Door tusschenkomst van de Arabische sjeïchs verkregen de vreemdelingen, dat zij het land konden verlaten. Zijn de Engelschen er niet in geslaagd een ontzettingsleger bijtijds te doen aanrukken, dan wacht Khartoem een vreeselijk lot. Hoe 't gegaan is, is verder niet bekend, maar volgens den verhalen zou het niet onwaarschijnlijk zijn, dat nu geheel Soedan met de hoofdstad Khartoem en het grootste gedeelte van Nubië al in het bezit der Derwischen zullen zijn.

Worden in deze mededeelingen de data zoo precies genoemd en de feiten met personen ook zoo precies vermeld, dat aan de juistheid moeilijk te twifelen valt, anderzijds treft het, dat de bijzonderheden zoo laat bekend worden. Vaag is van opstanden, van de noodzakelijkheid om een macht in Soedan te velde te houden, van een optreden in groot aantal van Derwischen tot steun der Turksche beweging het een en ander gehoord, maar wat volgens dezen D. koopman gebeurd is en nog gaande is, zou van verre strekking zijn. Het heeft de Turken wel niet in staat gesteld een succes bij 't Suezkanaal te bevechten, maar het bindt wellicht Br. troepen, die ander elders, b.v. bij den strijd om de Dardanellen, overwegend gewicht in de schaal zouden hebben kunnen leggen.

Voor de Nederlandsche en Indische Nijverheid.

Wij vinden in La dépêche coloniale van 10 Mrt. de volgende mededeeling, die de Nederlandsche en Indische nijverheid niet onopgemerkt zullen laten voorbijgaan.

De Kamer van Koophandel te Parijs heeft afgevaardigden naar Zwitserland en Nederland gezonden om verslag uit te brengen over de mogelijke uitbreiding van het afzetgebied dier landen voor den Franschen handel en om omgekeerd monsters, stalen, proeven te verzamelen van voortbrengselen uit Duitschland in die landen ingevoerd, die er van uit Frankrijk zouden kunnen worden betrokken. De uitslag heeft er toe geleid een tentoonstelling te doen organiseren en belanghebbende syndicaten, industrieelen en exporteurs tot een bezoek uit te noodigen.

Meer vinden wij er niet over vermeld. Wat Frankrijk er mee beoogt moge geen neutraal karakter dragen, door er volle aandacht aan te wijden doet de Nederlandsche nijverheid echter niets, dat onze neutraliteit te na zal komen.

Madagaskar als vleeschleverancier voor Frankrijk.

De Fr. minister van landbouw heeft een commissie ingesteld om het vraagstuk van aanvoer van bevroren vleesch in Frankrijk, zoowel tijdens den oorlog als daarna, in studie te nemen. Een dier sub-commissien heeft voor den aanvoer uit Madagaskar reeds eenige punten vastgelegd; aan haar rapport is het volgende ontleend.

Om den Fr. veestapel te sparen is de wenschelijkheid gebleken vleesch uit de koloniën in te voeren. Uit economisch en sanitair oogpunt is de invoer van levend vee slechts als uitzondering aan te bevelen. Het vleesch is te verzenden als conserven (in blikken, gerookt, gedroogd) of in bevroren toestand.

Het aantal schepen voor vervoer van vleesch in ijs is te gering. Meer schepen moeten hiertoe in de vaart komen, meer havens er voor opengesteld worden. Entrepôts moeten 't spoedig ontladen en tijdelijk opleggen vergemakkelijken, voor 't vervoer naar het binnenland moeten afzonderlijke wagons worden ingericht. In centrale punten van groot verbruik zullen ook weer opslagmagazijnen worden aangelegd. Om het vooroordeel tegen dit vleesch weg te nemen zullen de slagers en 't publiek behoorlijk moeten worden voorgelicht. Om verkeerde opvattingen te voorkomen, zal het vleesch echter aangeboden moeten worden als „ingevoerd vleesch”.

Zijn deze maatregelen thans, tijdens den oorlog reeds als noodzakelijk te beschouwen, zij zullen na afloop van den krijg ook hunne volle betekenis behouden. Madagaskar kan een voorname vleeschleverancier van 't moederland worden.

Daarnaast wijst de sub-commissie nog op de wenschelijkheid, om 't vleesch te vervangen door andere eetwaren, a.d.z. vischconserven, weekdieren, schaaldieren en versche visch.

Verplichte likwidatie.

Door prof. S. R. Steinmetz is, 't eerst door een ingezonden stuk in „De Nieuwe Courant” bijzondere belangstelling gevraagd voor een zaak, die toen bleek reeds de aandacht van anderen in ons land te hebben. In de Britsche koloniën zijn de onderdanen van vijandelijke staten, die er een handelszaak hadden, in December 1914 verplicht geworden deze te likwidieren. The Straits Times heeft in een hoofdartikel den maatregel trachten te vergoelijken, het blad schreef hiertoe: „Wij hadden gehoopt, dat het mogelijk zou zijn de wreedheid van het conflict te beperken tot de legers, die tegenover elkander staan”. Daarna zette het uiteen, dat Engeland dit ook zoo heeft gewenscht, maar dat de Winding up ordinance noodzakelijk is geworden, doordien deze oorlog meer is dan een strijd met de Duitsche regering, hij is een worsteling op leven en dood met het Duitsche volk. Zoo is men, schrijft de S. T. verder, tot het besluit gekomen, dat het uiterste moet worden gedaan om den vijand in ons midden te vernietigen. De Duitsche en Oostenrijksche handelszaken, die hier gedreven worden met groote vrijheid, moeten ophouden te bestaan. Van de verleende vrijheid is misbruik gemaakt en zij moet worden opgeheven. Na den oorlog zal de status quo ante niet behooren te worden hersteld. Engeland zal zoodanige voorwaarden stellen als veilig

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □ □ □
 □ □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Grand Hotel, Café-Restaurant „VICTORIA”.
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.

Gunstig gelegen in het midden der stad.
 Lift — Electricch Licht — Centrale Verwarming.
 80 Kamers en Salons.

PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
 J. DEN HARTOG.
 gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

GESCHER & KEMPER
 ROTTERDAM BRED A AMSTERDAM ARNHEM

TAPIJTHANDEL EN COMPLETE MEUBILEERING

VLAMINGSTR: 22. DEN HAAG

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.
 HOOGFIJNE LICHT BREMER SIGAREN
 GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK-ONDERWIJS-IN

DUITSCH. ENGELSCH. FRANSCH. SPAANSCH. ITALIAANSCH.

LET-OP-HET-JUISTE-ADRES-DER-ORIGINEELE-BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHKE KERK

58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER

Hebt Gij onze BESCHUIT al geproefd? Ook de Zoute BOLLETJES, STENGELS KRAKELINGEN, enz. ?

VERKOOPHUIS
 GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
 VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
 - Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 van 10 tot 4 uur.

zal lijken voor de toelating van Duitsche handelaren in zijn bezittingen.

Dezelfde wet schijnt uitgevoerd in Calcutta, Rangoon, Singapore en elders in Indië en Burma. Hiermede strookt niet het vermoeden (zie N. Ct. 18 Mrt. Avondbl.), „dat deze wet alleen den willoozen kroonkolonies kon worden opgedrongen"; buiten beschouwing latende, dat die kolonies geenszins willoos zijn, vallen de opgenoemde plaatsen juist buiten die kroonkolonies. Is de mededeeling waar, dat de gouverneur van Hongkong er zijn ontslag om genomen heeft, dan getuigt dit er overigens wel voor, dat er zelfs hooggeplaatste Britten zijn, die dezen maatregel als te ver gaand veroordeelen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

J. C. Heyning. †

Den 27en Febr. overleed te 's-Gravenhage de oud-hoofdingenieur te kl. in Ned.-Indië, Johannes Cornelis Heyning.

De verdiensten van dezen kundigen, zeer bescheiden man werden bij zijne ter aardebestelling in het licht gesteld door den heer R. A. van Sandick. Deze wees er o.a. op, dat H. de eerste chef was van de eerste irrigatie-afdeeling Serajoe, die op Java als eerste proef werd opgericht, waarbij hij zijn taak zoodanig opvatte, dat Prof. Weys in zijn entree-afdeeling als hoogleraar aan de Technische Hoogeschool hem durfde noemen „den schepper van het succes der irrigatie-afdeelingen". Ook zal Indië nooit kunnen vergeten, wat H. tot stand heeft gebracht in Demak, als chef der irrigatie-afdeeling Serang, waar hij al het mogelijke gedaan heeft om de kostbare werken zooveel mogelijk tot nut van den landbouw der bevolking te doen strekken. Bij het door hem ingevoerde systeem van beurtbevoeding, het bekende gologan-stelsel van Demak, had hij voornamelijk één zaak in het oog: stipt rechtvaardige verdeling van het voor den natten rijstbouw zoo kostbare irrigatiewater, alleen in het belang van den wong tani, den kleinen inlandischen landbouwer.

Het door den heer Van Sandick gesprokene is in zijn geheel opgenomen in de „Ingenieur" van den 6en dezer.

Besmette plaatsen en landstroken in Ned.-Indië.

Aan het 111e Bulletin van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië is de volgende opgave ontleend van plaatsen en landstroken in Ned.-Indië, welke op 1 Februari 1915 besmet waren verklaard.

Plaats of Landstreek.	Gewest.	Ziekte.	Datum van ingang der besmetverklaring.
Malang, Penanggoengan, Senggoeroeh, Gondanglegi, Karanglo, distrieten in de afdeeling Malang.	Pasoeroean	pest	5-4-1911
Toeren (distriet).	"	"	9-4-1911
Toeloengagoeg (afdeelingshoofdplaats).	Kediri	"	6-2-1912
Soerabaja (zeepplaats).	Soerabaja	"	17-12-1912
Paree (distriet).	Kediri	"	31-12-1912
Madioen (hoofdplaats).	Madioen	"	3-2-1913
Ngandjoek (afd. hoofdplaats).	Kediri	"	1-8-1913
Betek, Dempelan en Nglamban (desa's in de afdeeling Madioen).	Madioen	"	7-11-1913
Menganti (onderdistriet).	Soerabaja	"	19-2-1914
Pontianak (zeepplaats).	W. afd. Borneo	pokken	25-3-1914
Kedamean (onderdistriet).	Soerabaja	pest	25-3-1914
Karangplang (onderdistriet).	"	"	23-4-1914
Pakis (distriet).	Pasoeroean	"	12-6-1914
Tambaklangon (onderdistriet).	Soerabaja	pest	1-8-1914
Wonotjoto, Bekaban en Ngelom (desa's in de afd. Sidoarjo).	"	"	25-8-1914
Kediri, distriet Modjorato en Ngadiloewih, Plemahan en Pague (onderdistrieten).	Kediri	"	28-9-1914
Papar (onderdistriet).	"	"	16-10-1914
Babat en Poetjoek (onderdistrieten van de afd. Lamongan).	Soerabaja	"	5-11-1914
Babat, Karangenen en Boeloe-tengger (onderdistrieten in de afd. Lamongan).	"	cholera	19-11-1914
Doempi (desa v.h. onderdistriet Pelang) Mantoeop en Toeogoe (desa's v.h. onderdistriet Mantoeop) en Waroewetan (desa v.h. onderdistriet Poetjoek) alle van de afd. Lamongan.	"	"	8-12-1914
Landak (landsehap).	W. afd. Borneo	pokken	22-12-1914
Bilatae (strandkampong i. d. afd. Gorontalo).	Menado	cholera	2-1-1915
Klewel (desa in de onderafd. Gianjar).	Bali en Lombok	"	22-1-1915

Een nieuwe uitgave van het Koloniaal Instituut.

Van de hand van Dr. L. Leopold, geneesheer bij de Gouvernements-Steenkolonijmijnen Poeloe Laoet, is een werk verschenen over den gezondheidstoestand der aan die mijnen verbonden arbeiders.

De indeeling van het werk is als volgt: In het eerste hoofdstuk wordt besproken het geheele bedrijf der steenkolenmaatschappij „Poeloe Laoet" (op het eiland van dien naam, gelegen in de straat Makassar, bij de Zuid-Oostpunt van Borneo), voor zoover dit van belang is voor de beoordeeling der hygiënische toestanden op de onderneming. In het volgende hoofdstuk wordt de gezondheidstoestand der arbeidersbevolking, bestaande uit volwassenen van verschillende landstroken van Java en Zuid-China, beschreven over het tijdvak van Mei 1903—Mei 1911. Vervolgens geeft de schr. een analyse van den gezondheidstoestand van Mei 1911 af, behandelt de ziektebestrijding, de gevolgen van deze voor sterfte en ziekte, de economische gevolgen, en maakt ten slotte enkele algemeene gevolgtrekkingen.

Het werk is uitgegeven als No. 2 der mededeelingen van de afdeeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Koloniale staatkunde en bestuursvorm.

Met dezen titel verscheen een brochure van den heer S. Ritsema van Eck (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De schrijver, die zijn meeningen omtrent de z.i. in Ned.-Indië te volgen staatkunde reeds vroeger in geschriften heeft geuit (hij schreef o.a. De reorganisatie van het bestuur in N. O.-I., en Neerlands Staatkunde in zijne Aziatische koloniën), behandelt in zijn ojnste geschrift de volgende onderwerpen: I. Het karakter en het dualisme van de koloniale werkzaamheid in Indië. II. De bestuursvorm als uitvloeisel van de koloniale politiek. III. De voorstellen van den Regeerings-commissaris de Graaff, de opvattingen van Mr. C. Th. van Deventer, eigen gedachten.

De schrijver adviseert de volgende hervorming van het bestuur:

Met behoud van de residentie in zijn tegenwoor-

dig karakter, worden een vijftal gouvernementen gevormd, geheele eilanden omvattend met het doel het centraal bestuur van die werkzaamheden te ontheffen, die niet naar hun aard daarbij behooren. Tevens met het doel de landvoogdij minder een specifiek Indisch karakter te geven, maar meer een band tusschen Nederland en Indië te doen zijn. De raden bij de centrale regeering, in de gouvernementen en residenties, dragen een openbaar, maar geen medebesturend karakter; de bestuurder blijft steeds geheel verantwoordelijk tegenover de Regeering.

Eveneens met behoud van de residentie in zijn tegenwoordig karakter worde de afdeeling opgeheven en alleen het autonome regentschap gehandhaafd, met het doel aan de inheemsche bevolking een gebied te geven, waar zij, binnen de grenzen der wet, 't leven naar haar eigen inzichten kan inrichten. Het bestuur in het regentschap besta daartoe geheel uit inheemsche, politiek gelijkgerechtigde elementen, Inlanders of Indiërs.

Naast dat regentschap worde een Nederlandsch Bestuurs-ambtenaar, een Controleur, geplaatst, om bij de ontwikkeling van het regentschap als adviseur te dienen, om functies te vervullen waar nog geen Inlandsche ambtenaren voor zijn, om zich voor te bereiden tot het residentsambt.

Encyclopaedie van Ned. West-Indië.

Van de Encyclopaedie van Ned. West-Indië is de 6e afl. verschenen. De volgende onderwerpen worden daarin het meest uitvoerig behandeld. Gouverneurs. — Grenzen van Suriname en grenskwestiën. — Grondpolitiek. — Handel en Scheepvaart. — Hervormde Gemeente. — Hoeden-velechterij. — Hout en houthandel. — Immigratie. — Indiaansche talen.

Indologenblad.

De aandacht wordt gevestigd op de volgende opstellen in het Nr. van 18 Maart. De ambtenaren B.B. aaneengesloten. — Uit Djambi. — In en over de kampong (Uit het dagboek van een ambtenaar B.B.). — Land en volk van Minangkabau (overzicht eener lezing van den heer L. C. Westenberg). — De werkzaamheden van den bestuursambtenaar (Overzicht eener lezing van den heer M. B. van der Jagt). — De Nederlandsche Handel Maatschappij.

De aannemerskwestie in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage verscheen het rapport der Commissie, belast met een onderzoek naar de moeilijkheden, ondervonden bij de uitvoering van openbare werken in Ned.-Indië, door tusschenkomst van aannemers.

De met dat onderzoek verband houdende bescheiden zijn, voor zoover zij betrekking hebben op de bekende klachten en bezwaarschriften van de aannemers van de havenwerken te Makassar, Semarang en Tandjong Priok en de torpedohaven te Soerabaja, in de drie gedeelten, waaruit dit rapport bestaat, afgedrukt.

Het onderzoek naar de klachten van den aannemer der havenwerken te Soerabaja is nog niet beëindigd, dit zal later in druk verschijnen.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Het grootste gedeelte der bijdragen, welke den inhoud der jongste afl. van dit tijdschrift vormen, is gewijd aan Oost-Indië, als: Voorloopige mededeeling in zake de geologie van Centraal-Celebes, door W. A. J. M. van Waterschoot van der Gracht (met afb.). — Verspreiding van den schedel-neus-incep in de Timorgroep en Polynesië, door H. F. C. ten Kate. — Het slot der reis van Hayam Wuruk door Java's Oosthoek, door N. J. Krom. — Over eenige Majapahitsche onderhoorigheden, door N. J. Krom. — Eenige bijzonderheden omtrent de oorspronkelijke Orang-Koeboe in Djambi (met afb.), door W. A. J. M. van Waterschoot van der Gracht. — De explocatie van Nieuw-Guinea, door J. J. Staal. — Literatuur-overzicht.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. v. Ned.-Indië.

Van dit tijdschrift verscheen afl. 3 en 4 van deel 70. De inhoud bestaat uit de volgende opstellen: Windésische verhalen, met vertaling en woordenlijst, door J. A. van Balen. — Het leenstelsel van de West-Indische Compagnie, door Mr. G. J. Fabius. — De Inlandsche burgers in de Molukken, samengesteld (in 1881), door Ch. R. Bakhuizen van den Brink. — Soempah-Ngawah, door J. M. Juda. — Nog iets over een Balineeschen kalender (met afb.), door W. O. J. Nieuwenkamp. — Over de veranderingen van het lidwoord in het Tontemboau, door A. Bolsius S. J. — Gitada, Bahi, Indrani, Caci, door Prof. Dr. H. Kern. — Voorts bevat deze afl. Notulen van Algem. en Bestuursvergaderingen van het Kon. Inst. voor de T., L- en V.k. van Ned. Indië, zoomede het jaarverslag over 1914 van die instelling.

Bouwkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Het Nr. van 31 Dec. 1914 brengt een tweetal artikelen waarop de aandacht wordt gevestigd, n.l. het vervolg der beschouwing van H. J. Broekens over de irrigatiewerken op de onderneming Djatiroto, afdeeling Loemadjang, res. Pasoeroean, en E. J. Bergman's Sprokkelingen op waterbouwkundig en bouwkundig gebied (eveneens een vervolgartikel).

Mededeelingen van het Ned. Zendinggenootschap.

Uit den inhoud van Deel 59, Iste stuk, wordt het volgende genoteerd. Hoe te prediken voor Heidenen en Mohammedaan, door Dr. A. M. Brouwer. VI. De prediking en het beschavingspeil der hoorders. — De voornaamwoorden in het Napoesch, door P. ten Kate, met hulp van Dr. N. Adriani. — Belangrijke verschijnselen op Zendinggebied. (De invloed van den oorlog op de Zending. — Opium in China. — De facultatiefstelling. — De Indische Kerk.)

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 15 Maart zet de heer J. Scheltema de Heere zijn beschouwing voort, getiteld: Kort overzicht van handel en scheepvaart in Ned.-Indië gedurende de eerste paar maanden van den oorlogstoestand.

Tijdschr. voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van het Januari-Nr. Een rubbermarkt te Batavia, door V. D. L. — Kamers van landbouw in Ned.-Indië. — Eenige belangrijke onderwerpen voor rubberplanters. — Een en ander over Australië's financiën (Slot). — De beteekenis van het natuurwetenschappelijke visscherij-onderzoek voor Ned.-Indië. — De regenval op Java. — Dagbladen en tijdschriften-revue.

Tuberculose-onderzoek in Ned.-Indië.

In de 6de afl. van jaargang 1914 der Vecartsnijkundige Bladen voor Ned.-Indië schrijft de heer C. Rubberma een uitvoerig opstel over tuberculose onderzoek bij het rund in Ned.-Indië. Het staat vast, meent schrijver, dat de invoer van tuberculose heeft plaats gevonden met Australische en misschien ook met Hollandsche runderen, die voor de groote melkerijen in de steden waren bestemd; het betreft dus geen inheemsche ziekte.

Verder schrijft in dat Nr. o. m. Dr. B. Vrijburg over Begaalsch vee in bergstroken op Java.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROG

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlogsmarine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Algemeene Boekhandel
en
Advertentie-Bureau

van
FIRMA L. J. C. BOUCHER
Noordeinde 64c. - Den Haag.

Levering van alle binnen- en buitenlandsche Boeken en Tijdschriften.

Tandborstels, Badmutsen, Sponsen
Bandages en Gordels.

WED. G. STREITWOLF

Telefoon 2413.

105, Noordeinde 105.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Telef. H 7857 **J. B. HEIJDEMAN**, Telef. H 7857
CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal Adres.

VERKOOPHUIS „HAGA"
STILLE VEERKADE 6-8. TELEFOON 8010

Levering op gemakkelijke betalingsconditiën van Dames-, Heeren- en Kinderkleding. — Meubilering.

LEESBIBLIOTHEEK
in 4 talen,

(de nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen)

Leesprijs 5 cents per deel voor de eerste week, voor iederen dag langer 1 cent bijbetalen.

Boek- en Kantoorboekhandel

E. VAN ANDEL,

WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suzkad. DEN HAAG
ADVERTENTIE-BUREAU.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering op het Leven
Oudehavenkade N.r.l. Plan C, Rotterdam

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Levensverzekering
in elken vorm.

Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma **COSTER VAN VOORHOUT & Co.**
te Soerabaja.

BONS voorh. F. J. HÜBSCHER & ZONEN,

Piet Heinstraat 129. Teleph. H. 6255.
Heeren-, Dames- en Kinderschoeisel.
Prima Kwaliteit. — Beste Pasvormen.
Nieuwste Modellen. Ruime Sorteringen.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te be-
komen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.

Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen aan spraakgebrekkigen.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectriche of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor
aanwerkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de
voeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene ver-
andering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling;
voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

**OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor
het geven van privaattlessen in Indische talen.**

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	"	{ Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	{ Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der
Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent
voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent
voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRIÛS;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I.	De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II.	De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III.	De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV.	De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V.	De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI.	De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII.	De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII.	De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX.	De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

„TRANSVALIA”
PRINS HENDRIKSTRAAT 74
DEN HAAG.

Nog rijke voorraad
WOLLEN Ondergoederen en
WITTE Ondergoederen.
Ook nog in Echt Jaeger.

G. ZUURING, Fred. Hendriklaan 121
Telefoon Schev. 951 :
MEUBLEMENTEN IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN

— KLEEDJES, KUSSENS, THEEMUTSEN —
POTTERIE UIT VERSCHILLENDE FABRIEKEN
— — — KLEINE MEUBELEN — — —

Behangerij - Stoffeerdij - Beddenmakerij - Reparatien.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
GEBR. DE RIDDER,

Valeriusstraat hoek Dunklerstraat. - Den Haag.
Tel. Interc. 2648.

Specialiteit in fijne soorten Worst- en Vleeschwaren.

EIGEN SANITAIRE KOELINRICHTING.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAI

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.

Dunklerstraat 33 hoek
Valeriusstraat.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22. Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

